בס"ד, גליון מספר 215 • פרשת קרח תשפ"א • שנה ו'

בשעה טפרה

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אליהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצללה"ה

ק"ק "עטרת ישועה"

דז'יקוב

ע"ש מרי רביה"ק
בעל עטרת ישועה זיע"א
בנשיאות
הגה"צ רבי חיים מאיר הורוביץ שליט"א
אבדק"ק דז'יקוב

עטרת ראשינו

ממשנתו של הרב אב"ד שליט"א

האוכל מעשר שני חוץ לירושלים האם עבר על מצות משמרת

בפרשתינו כתבה תורתינו הקדושה "ואני נתתי לכם את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל" וגו'. והנה מפסוק זה ילפי' בבכורות ל"ד א' דאסור לטמא את התרומה. ולא רק לטמאותה בידים, אלא גם לגרום לה טומאה אסור, וכדאמרי' בסוכה ל"ה ב' דתרומה שלא הוכשרה אסור ליטלה לד' מינים, דעי"ז מכשירה לקבל טומאה וכ' רש"י ז"ל התם דאם מכשירה עובר איאסור משמרת. ולא רק לגרום לה טומאה, אלא אפי' להכניסה לרה"ר שיש בה ספק טומאה אע"ג דס"ט ברה"ר טהור מ"מ עבר אמצות משמרת וכדכ' הרמב"ן ז"ל בחולין ב' ב' ד"ה ואם, יעוש"ה.

אמנם מצינו חידוש גדול יותר בדברי האחרונים ז"ל בגדר מצות משמרת, דזר שאוכל תרומה לבד מאיסור זרות בתרומה קעבר נמי איאיסור משמרת וכדלקמן.

הנה בפסחים ל"ה א' אמרי' דלר"ש דאין איסור חל על איסור אין אדם יוצא ידי"ח במצה של טבל, והיינו טעמא משום דאיסור חמץ אינו חל על איסור טבל ובעי' מצה שיכולה ליאסר משום חמץ יעו"ש, והתוס' בסוכה ל' א' ד"ה משום, הקשו למאי בעינן קרא דאין יוצאין ידי חובה במצה של טבל, תיפוק לי' דהוי מצוה הבאה בעבירה, והניחו בקושיא.

והנה האשגת אריה ז"ל בסי' צ"ו כתב דהיכא דלית לי' אלא כזית של טבל הי' מן הדין דיאכל הטבל כיון דעשה דמצה דוחה לא תעשה דטבל, אלא כיון דלא תעשה דטבל יש בו מיתה בידי שמים, א"כ כי היכא דאמרי' ביבמות ה' ב' דעשה לא דחי לא תעשה שיש בו כרת ה"ה דלא דחי לא תעשה שיש בו מיתה בידי שמים. וכ"ז בטבול לתרומה, אבל בטבול למעשר שני או מעשר עני דלית ביה מיתה לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' מאכלות אסורות ה"כ, שוב הי' מן הדין דנימא עשה דוחה לא תעשה, קמ"ל קרא ד'לא תאכל עליו חמץ' למעט טבל, וכנ"ל.

והנה טרם נבא לתרץ קו' השאג"א ז"ל, נוכיח בע"ה דלא אמרי' עשה דוחה לא תעשה במצה של טבל. דהנה לדברי השאג"א ז"ל הי' מן הדין דלדידן דאיסור חמץ חל על איסור טבל, דחמץ הוי איסור כולל דכל החמץ נאסר, שפיר יוצא ידי חובתו במצה של טבל. וליכא למימר משום מצוה הבאה בעבירה, דהרי בטבול למעשר שני או מעשר עני אמרי' עשה דמצה דוחה ל"ת דטבל לדעת השאג"א ז"ל.

ומעתה צ"ע, אמאי כ' הרמב"ם ז"ל בפ"ו מחמץ ומצה ה"ז דאין יוצאין ידי"ח במצה של טבל, ומשמע דבכל טבל קמיירי, ותיקשי הא הרמב"ם ז"ל איהו או מעשר עני יעו"ש, אלא מוכח דלא אמרי' בזה עדל"ת, וצ"ע אמאי.

ונלע"ד בעז"ה ליישב קושית השאג"א ז"ל באופן נפלא דלא שייך בזה עשה דוחה לא תעשה, ובהקדם ה' הקדמות.

א) קיי"ל דאסור לטמא את התרומה, והגורם טומאה לתרומה קעבר על איסור משמרת [ועי' בדברי האבני מילואים ז"ל בתשר' סי' י"ז דגם המבטל תרומה ברוב חולין עובר על איסור משמרת]. והנה נחלקו רבנן קמאי ז"ל האם אסור לאדם לשרוף תרומה משום משמרת או דילמא מצות משמרת היינו רק לשמור הקדושה. דהתוס' בפסחים י"ג א' ד"ה ושורפין כתבו וז"ל "אפי' אם נאמר דאסור לשרוף טהורות משום דכתיב את משמרת תרומותי כמו שאסור לטמאם", ומשמע דספופי מספק"ל בזה. והר"ן ז"ל בחי' לפסחים שם הביא בשם רבינו אפרים ז"ל דליכא איסור לשרוף את התרומה יעו"ש.

וצל"ע דלכאו' מפורש בדברי הגמ' בסוכה ל"ה ב' דאסור ליטול לכתחילה אתרוג של תרומה טהורה ולחד מ"ד היינו מפני שמפסידה, ומוכח דאסור לאבד תרומה. וליכא למימר דהתם היינו מדרבנן, דזה אינו, דהא למ"ד התם מפני שמכשירה הרי הוי איסור תורה משום משמרת וכדכ' רש"י ז"ל שם בד"ה שמכשירה, ותשתא אי נימא דלמ"ד מפני שמפסידה הוי רק איסור דרבנן, א"כ הא דאמרי' התם מאי בינייהו, אמאי לא אמרי' דאיכא בינייהו טובא אי הוי איסור תורה או מד"ס ונבפ"ל לספק. ושו"ר דמדברי רש"י ז"ל התם מוכח כן להדיא, דבד"ה מפני שמכשירה כ' דאסור לגרום טומאה לתרומה משום משמרת, ובד"ה שמפסידה כ' וז"ל "קליפתה החיצונה נמאסת במשמוש הידים ואסור להפסיד תרומה כדפרישית" וכונתו דז"ל למה שפי' לעיל מיני' למ"ד מפני שמכשירה ומוכח דהפסד תרומה אסור משום מצות משמרת.

ב) מצינו חידוש גדול בדברי הגרעק"א ז"ל בשו"ת וחידושי רע"א שי"ל ע"י הגר"ד גריינימן שליט"א סי' מ' שדייק מדברי הר"ן ז"ל בחי' לגדה ל"ב ב', דזר שאוכל תרומה, לבד מאיסור זרות בתרומה איכא נמי איסור משמרת, דכשזר אוכל הרי מחלל קדושת התרומה. והעונג יו"ט ז"ל סי' צ"ו והאבני נזר ז"ל אהע"ז סי' ר"ד-ר"ה נמי כ"כ יעו"ש.

והנה מדברי הגרעק"א ז"ל שם נראה דקאתי עלה משום דאכילת זר נחשב כמפסיד התרומה וא"כ כ"ז רק להצד דאיכא איסור להפסיד התרומה משום משמרת, אמנם מדברי האבנ"ז ז"ל הנ"ל בסי' ר"ה נראה דקאתי עלה משום דמה שזר אוכל התרומה הוי נמי חילול הקדושה.

ג) מצינו חידוש גדול בדעת רש"י ז"ל בנדה ו' ב' ד"ה תעשה ובע"ז נ"ו א' ד"ה כן דעת התוס' בע"ז נ"ו א' ד"ה שמותר, דכי היכא דבתרומה איכא איסור לטמאה משום 'משמרת', ה"ה גם בטבל איכא מצות משמרת ואסור לטמאותו מן התורה עכ"פ לאחר מירוח יעוש"ה, ויעוי' נמי בחי' הריטב"א ז"ל החדשות גיטין ס"א.

ומעתה אם נצרף דעת הר"ן ז"ל הנ"ל דמאכיל תרומה לזר קעבר איאיסור משמרת עם דעת רש"י ז"ל דגם בטבל איכא מצות 'משמרת', נמצא דמי שאוכל טבל עובר נמי איאיסור משמרת.

אולם יש לסתור זאת. דהנה אם נימא כדמשמע מדברי הגרעק"א ז"ל דהא דאסור לזר לאכול תרומה משום משמרת היינו משום דנחשב כמפסיד התרומה, א"כ אם כנים אנו דבטבל איכא נמי איסור לזר לאכול משום משמרת, הי' מן הדין דאסור נמי לשרוף טבל וכהך גיסא דכ' התוס' בפסחים י"ג הנ"ל.

והנה נחלקו רבנן קמאי ז"ל האם מותר לשרוף טבל. דדעת רש"י ז"ל והתוס' בשבת כ"ו א' ד"ה אין, דאסור להדליק טבל לטהור, ודעת הרשב"א והתוס' הרא"ש ז"ל שם דמותר יעו"ש. והשתא לא מבעיא לדעת הרשב"א והתוס' הרא"ש ז"ל דמותר לשרוף טבל הרי מוכח דליכא איסור להפסיד הטבל, אלא אפי' לדעת רש"י ותוס' ז"ל דאסור, הרי כתבו התוס' התם דטעמא הוי משום דאיתקש טבל לטהור לטבל טמא, ותיקשי אמאי לא כ' משום מצות משמרת, ויהא מוכח אחת מב' פנים או דבטבל ליכא משמרת או דאע"ג דאיכא משמרת מ"מ ליכא איסור להפסידו. אמנם הפן הראשון דבטבל ליכא משמרת לא יתכן, דהא דעת רש"י ז"ל בע"ז ובנדה הנ"ל דבטבל איכא משמרת, אלא בע"כ דליכא איסור להפסיד טבל, וא"כ ה"ה דזר האוכל טבל לא עבר איאיסור משמרת.

ברם, למאי דמשמע מדברי האבנ"ז ז"ל הנ"ל דזר שאסור לאכול תרומה גם משום משמרת היינו משום דהוי כמחלל הקדושה, הנה לפי' ז"ל דגם אם מותר לשרוף טבל, מ"מ זר שאוכל טבל עבר איאיסור משמרת דלאו משום הפסד הטבל קאתינן עלה.

ד) דעת רש"י ז"ל בסוכה ל"ה ב' ד"ה שמכשירה, דבמעשר שני נמי איכא מצות 'משמרת' ומה"ט אסור לגרום טומאה למעשר שני. ולפי חשבון הנ"ל נמצא דהאוכל טבל שלא הופרש ממנו מעשר שני עובר על איסור 'משמרת'.

ה) נחלקו הראשונים ז"ל האם עשה דוחה איסור עשה או לא. דעת הרשב"א ז"ל בכתובות מ' א' דעשה דוחה איסור עשה, דכשם דעשה דוחה ל"ת, והיינו משום דעשה הוי בקום ועשה והל"ת הוי בשב ואל תעשה, ה"ה איסור עשה דהוי בשב ואל תעשה. אמנם יש להוכיח מהא דס"ל להרמב"ן והמאירי ז"ל [פסחים נ"ט א'] דעשה ד'עליה השלם' שלא יהי' קרבן מאוחר לתמיד של בין הערבים הוי איסור עשה, ועלה אמרי' בפסחים נ"ט א' דאין עשה דוחה עשה ד'עליה השלם' ומוכח דאין עשה דוחה איסור עשה.

והנה לדעת הרשב"א ז"ל דל"ת הבא מכלל עשה דינו כל"ת ונדחה מפני עשה, יל"ע היאך יהי' הדין בדאיכא ל"ת ואיסור הבא מכלל עשה האם נדחה מפני עשה או לא, והנה להסוברים דאין עשה דוחה ב' לאוין עי' בדברי המנח"ח ז"ל מצוה רנ"א אות י"א, י"ל דה"ה דאין עשה דוחה ל"ת ואיסור הבא מכלל עשה.

והפני יהושע ז"ל, אע"ג דבביצה ח' א' ד"ה ועל פי פשיט"ל דעשה דוחה תרי לאוין, מ"מ בכתובות מ' א' ד"ה בתוספות, כ' דגם לדעת הרשב"א ז"ל דעשה דוחה איסור עשה מ"מ כשמצטרף איסור עשה בהדי איסור ל"ת, לכו"ע אין עשה דוחה הל"ת והאיסור עשה, והוכיח לה מיבמות כ' א' גבי אלמנה מן הנישואין דאמרי' דאין עשה דיבום דוחה איסור אלמנה דהוי ל"ת ואיסור עשה, יעו"ש. ומצאתי דהמנח"ח ז"ל במצוה ש"ג אות י' הביא כן מדברי בעלי התוס' על התורה דהא דעשה דמצה אינו דוחה איסור חדש היינו משום דבחדש איכא נמי לאו הבא מכלל עשה ששת ימים תאכלו מצות מן הישן ולא מן החדש יעו"ש.

ועתה בואו חשבון, כיון דבאכילת טבל איכא איסור ל"ת ואיסור עשה דשמירת וכנ"ל, נמצא דעשה דאכילת מצה אין בכוחו לדחות הל"ת והאיסור עשה דאכילת טבל. ומיושב היטב הא דפסק הרמב"ם ז"ל דאין אדם יוצא ידי חובתו במצה של טבל ומשמע אפי' בטבול למעשר שני דלית בי' מיתה ביד"ש, ודו"ק היטב.

והא דהשאג"א ז"ל לא נחית לתירוצינו צ"ל דס"ל דזר שאוכל תרומה אינו עובר על איסור משמרת.

מיהו גוף הדבר דכתבנו דזר האוכל טבל עבר על איסור משמרת יש לדון בזה. דהתינח בתרומה דכשזר אוכל תרומה קעבר על משמרת, שפיר י"ל דה"ה באכילת טבל כיון דפתיך ב' תרומה, אבל במעשר שני דהרי כשאוכל מעשר שני אינו עובר על משמרת, דאדרבא, המצוה היא שכל אחד יאכל מעשר שני, א"כ גם בטבל שטבול למעשר שני אינו עובר על משמרת, ובדומה לזה יש להסתפק בכהן שאוכל טבל לתרומה האם עובר על איסור משמרת.

ויש להסתפק לפ"ז באוכל מעשר שני חוץ לירושלים אם יעבור על איסור משמרת, די"ל דזר שיאכל מעשר שני חוץ לירושלים עובר על משמרת דכשם שזר האוכל תרומה קעבר איאיסור משמרת והיינו משום דפונם בקדושת התרומה שצריכה שתהא נאכל לכהנים, ה"ה באוכל מעשר שני חוץ לירושלים. ואי כנים אנו בע"ה בזה, י"ל דה"ה באוכל טבל של מעשר שני חוץ לירושלים נמי עובר על איסור משמרת ויש לדון בזה.

שו"ר דכל מש"כ ניחא גבי טבול למעשר שני, דבזה כתב רש"י ז"ל דאיכא מצות משמרת וכנ"ל ושפיר הוי עשה ול"ת. אבל אכתי תיקשי לטבול למעשר עני דבזה ליכא מצות 'משמרת', וא"כ בזה שפיר הוי לן למימר דעשה דמצה ידחה ל"ת דטבל בטבול רק למעשר עני, וא"כ הדרי קו' השאג"א ז"ל לדוכתי, וגם קושייתינו הנ"ל אמאי לא הזכיר הרמב"ם ז"ל דאדם יוצא ידי"ח במצה של טבל קשיא לפי"ז, דהא במעשר עני ליכא מיתה לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"י ממאכ"א ה"כ.

מיהו אין הדבר מוסכם, דהנה הצל"ח ז"ל בברכות מ"ז א' ד"ה והנלע"ד, כ' דהא דכ' התוס' התם דאינו יכול להאכיל לעניים טבל היינו משום דאסור לפרוע חובו בממונו של כהן ותיקשי אמאי לא כ' התוס' דהיינו משום דבטבל אסור הנאה של כילוי וכדהוכיח המל"מ ז"ל בפ"ב מתרומות הי"ד בדעת התוס' בפסחים ל"ג ב' ד"ה אמר, ותי' הצל"ח ז"ל דהתוס' כלל נמי טבול למעשר עני דבזה ליכא משמרת ומותר בהנאה של כילוי, וכ"כ הנתה"מ ז"ל בסי' ר' סק"א והאמרי בינה ז"ל בדיני שבת סי' ט'.

ברם, הצל"ח ז"ל תברא לגזיזי', שכ' שם דליכא למילף טבול למעשר עני מטבול לתרומה דשאני טבול למע"ע דאיסורו קיל דלית בי' מיתה אלא לאו לדעת הרמב"ם ז"ל הנ"ל יעו"ש. ולפי"ז להך גיסא דכ' התוס' ביבמות פ"ו א' ד"ה אי דגם בטבול למע"ע איכא מיתה מדנכלל לענין אזהרה באיסור טבל, לפי"ז שפיר י"ל דאית בי' נמי מצות משמרת ואסור בהנאה של כילוי. ובזה יש לבאר בע"ה דברי התוס' בעירובין י"ז ב' ד"ה ואת, שכ' דטבל אסור להאכיל לעניים משום דאסור בהנאה, ולהנ"ל י"ל דהא דהתוס' לא חילקו ומשמע דמיירי נמי בטבול למע"ע משום דס"ל מהך גיסא דגם בטבול למע"ע איכא מיתה.

והנה האחיעזר ז"ל ביור"ד סי' ל"ח הביא דברי הנתה"מ ז"ל וכ' לתמוה עליו מדברי רש"י ז"ל בסוכה ל"ה ב' הנ"ל דגם במעש"ש איכא מצות משמרת, ומכח זה אסיק דגם בטבול למעשר עני איכא משמרת ואסור בהנאה של כילוי, ונפלאתי על תמיהתו ז"ל הרי שפתי רש"י ז"ל ברור מללו דטעמא דבמעש"ש איכא משמרת היינו משום דאיקרי קודש דכתיב וכל מעשר הארץ וגו' קודש לד', וזה קאי רק על מעשר שני וכדדרשי' בקידושין נ"ג א' ולא על מעשר עני, וצ"ע.

תמצית העולה מהדברים

א) הק' התוס' למאי בעי' קרא דאין אדם יוצא ידי"ח במצה של טבל תיפו"ל דהוי מצוה הבאה בעבירה.

ב) השאג"א ז"ל כתב דלולי קרא דאין אדם יוצא ידי"ח במצה של טבל שפיר הוי יוצא דעשה דמצה דוחה ל"ת דאכילת טבל, אמנם היינו רק בטבול למעש"ש דבטבול לתרומה ומע"ר דאית בה תרומת מעשר הרי חייב מיתה ואין עשה דוחה ל"ת שיש בו מיתה.

ג) נראה בע"ה ליישב קו' השאג"א ז"ל בהקדם ה' הקדמות. א) לדעת כמה ראשונים ז"ל דמשום מצות משמרת אסור להפסיד תרומה ב) הגרעק"א ז"ל הוציא מדברי הר"ן ז"ל דזר שאוכל תרומה לבד מאיסור זרות עובר נמי איאיסור עשה דמשמרת, ג) דעת רבנן קמאי ז"ל דגם בטבל איכא מצות משמרת, וא"כ זר שאוכל טבל עובר נמי אמשמרת, ד) דעת רש"י ז"ל דגם במעש"ש איכא מצות משמרת ולפי"ז בטבל למעש"ש נמי איכא משמרת, ה) גם להסוברים דעשה דוחה איסור עשה מ"מ אין עשה דוחה ל"ת ואיסור עשה.

ד) והשתא לפי"ז נמצא דאוכל מצה שטבול למעש"ש איכא ל"ת דאכילת טבל ואיסור עשה דמשמרת וא"כ ליכא למימר בזה עדל"ת דאין עשה דוחה ל"ת ואיסור עשה.

ה) ואכתי קשיא בטבול למעשר עני דבזה ליכא משמרת, מיהו אין הדבר מוסכם דדעת האחיעזר ז"ל דגם בטבול למע"ע איכא משמרת, ומדברי הצל"ח ז"ל נמי יש להוציא כן להסוברים דבטבל למע"ע איכא מיתה ביד"ש.

עטרת זקנים

לוקטים נפלאים מתורת רבנו ק"ק מרז'יקוב זי"ע

~ לקח עצמו לצד סט"א ~

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי וגו' (טז, א)

וברש"י 'לקח עצמו לצד אחד', ותראה רמז, כי התיבות **'לקח עצמו לצד אחד'** בגימטריא **'סטרא אחרא'** (עם הכולל).

(רמזי הפלאות)

~ קיום המצוות בתמימות ~

מה ראה קרח לחלוק, פרשת פרה אדומה ראה.

(מדרש פליאה)

כי איתא בספרים אשר קרח הלך מצד החקירה לחקור טעמי המצוות, ע"כ שאל שלית שכולה תכלת וכדומה דברים כאלה, ואם אמנם שאין לחקור טעמי המצוות, רק נראה שטעותו היתה מפרה אדומה דנאמר שֻׁמָּה 'חקה' שאין רשות להרהר, ומחזינן שאין רשות להרהר על טעמי הפרה מכלל דבכל המצוות מותר לחקור אחרי טעמי המצוות ויוכל לילך ולחקור בחקירות, וזהו 'פרשת פרה אדומה ראה'.

[ובהמשך דבריו: והנה בעוה"ר אנו רואים שכל מי שלומד תנ"ך הרבה נזרקה בו צד מינות, וכמו שפירש"י על מנעו בניכם מן ההגיון, ועיים צל"ח מה שצעק ע"ז עוד בימיו, ועל אחת כמה וכמה בעוה"ר בזמננו שהצליח מעשה שטן בזה ללמד נערי בנ"י תנ"ך ועי"ז מנעו מללמוד דברי תלמוד המאירים עינים ומדריכים את האדם בדרך הטוב, וזה 'מה ראה לחלוק, ראה שלשלת גדולה' היינו שהביט ולמד הרבה בתנ"ך הנקרא שלשלת, כשאחז"ל 'אוריאן תליתאי' שהוא משולש תורה נביאים כתובים, וע"י שהיה עסוק תמיד בהאי שלשלת בלבד יומם ולילה עי"ז נזרקה לחקור טעמי מצוות ולחלוק על מרע"ה.]

(עטרת ישועה)

~ האיש אחד - זהו קרח ~

האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף.

ותראה רמז כי התיבות 'איש אחד' (עם ב' תיבות) בגימטריא 'זהו קרח'.

(רמזי הפלאות)

~ כח התפילה ~

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב (יח, כז)

י"ל שהתורה מלמדת אותנו גודל כח התפילה, כי אז"ל שלשה מפתחות ביד הקב"ה בלבד, והם: פרנסה יולדת ותחיה כידוע, הנרמז בתיבת 'מפת"ח' ר"ת **ת**חית **מ**'תים **פ**'רנסה **ח**'יים. והנה אותו של תחיית המתים יפתח לעתיד אבל אותן של פרנסה וחיים צריכים בכל דור ודור, ויש כח ביד ישראל ע"י תפלתם לפתוח אותם שערים, אף שהן ביד הקב"ה לבד.

וידוע מדברי המדרש בפסוק 'ויקחו לי תרומה - לרומם אותי בתפילתכם' גם רמזנו שם אשר **'תרומה'** עולה **'קול תפלה'**. וזהו: **'ונחשב לכם תרומתכם'**, היינו התפילה שלכם תהא חשובה מאד, כי כוחה לפתוח שערים שהם ביד הקב"ה לבד, וזהו **'כדגן מן הגורן'** הוא מפתח הפרנסה.., **'וכמלאה מן היקב'** רומז על יולדת ע"ד שכתוב **'כעצמים בבטן המלאה'**, והישועה אל היולדת באה מן השם של **י**'עננו **ב**'יום **ק**'ראנו, ר"ת **ב**'יקר כידוע לענות בעת צרה, וזהו: 'כמלאה מן **היק'ב**' אשר מפתח היולדת ג"כ נפתח ע"י תפילה.

(אמרי נועם)

עטרת זהב

פרקי הגות ומחשבה בפרשה

ה' כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה (ישעיה מב יג)

רש"י הקדוש, בדבריו על תשובת משה רבינו לעדת קרח, על תביעתם להפוך כולם לכהנים גדולים, מביא את דברי המדרש, שמשה רבינו התבטא בלשון: 'אף אני רוצה בכך'. והאמת היא, שקצת קשה להלום מילים אלו למשה רבינו שכאילו יאמר: 'אף אני הייתי רוצה לשנות את המציאות - אך זה בלתי אפשרי'.

אם רבי דוד משה מטשארטקוב היה מחזיר את עולמו של הקב"ה כפי שהוא, כאשר חזינו בשבוע שבעבר - משה רבינו שמחציו ולמטה אדם ומחציו ולמעלה מלאך, משה רבינו אשר פנים בפנים דיבר ה' עמו, משה רבינו שנקרא בלשון הזוהר 'שושבינא דמלכא' על שם הבנתו הבלעדית בהנהגת הבורא בדרגא ששום ילוד אשה לא יכול היה להשיג - על אחת כמה וכמה שאמור להחזיר להשי"ת את העולם כפי שהוא, ולא להתבטא, ואפילו לא במטאפורה, 'אף אני רוצה בכך'.

ובכן רבותי, בשבוע שעבר סיפרתי לכם משהו על הבן הקטן שלי. אספר לכם השבוע משהו שהיה לי עם הגדול שלי, שחנני ה'.

ובכן, כולכם וכולנו היינו עדים לחתונות הענק שהתקיימו במהלך השבועיים הללו בכמה מחצרות הקודש החסידיות. כמעט לכל אחד מאתנו יצא להשתתף באחת מהם, או לפחות לראות פוטוגרפים מעוצבים מהם, בהם נראים צדיקי הדור במחולם וברגשם.

מה שתפס את העין של הבן שלי, ואני מניח שגם את העין של כולכם, [רק שהוא, תודה לה', ביטא זאת באוזניי] - הוא דווקא התמונות של החתן, ועוד יותר התמונות של אחי וגיסי החתן, ילדים בני גילו.

כנראה הוא ראה את זה שהם מבלים על במת על, כשאלפי אנשים נדחסים למרגלותם. כנראה הוא ראה את המחלצות שהם היו לבושים בהם. אולי הוא אפילו ראה "הויז בחורים" או משמשים כאלו ואחרים כורעים אליהם ברך להשקותם ולהאכילם מטוב הקולינריה, בעוד שאלו שצפו בקטינים הללו באישון ליל על מסכי השידורים החיים או החוזרים, נאלצו להסתפק ברוגלעך שספק גדול אם צריך לברך עליהם "מזונות" או שמא "שהכל" לנוכח כמויות המרגרינה ההזויות שתופסות את אי אלו פירורי הקמח חיטה שכבר כן ניתן בתוכם.

אז ברגע של פורקן, כשהוא לא שם לב, והוא שיחרר משליטתו ב'לוקינג גוד' [תסמין שילדים בני גילו לוקים בו, שלפיו לא מתאים להראות או לדבר על חוויות סוערות פנימיות] - הוא אמר לי 'טאטי אתה יודע, אני ממש מקנא בהם', והוא פירט כמה שמות מחבריו לספסל החיידר, שהיו בימים אלו בעין המצלמה, והפטיר 'הייתי רוצה גם להיות "רעבישע איניקל"!!!'

איזה כיף זה כשהילד שלך אומר לך דברים כנים, הא? ריבונו של עולם אני מודה לך ברבים, ומבקש ממך הלאה "תופינים" כאלו.

•••

'צדיק'ל!' אמרתי לו, 'במה אתה מקנא'?

הוא התחרט שהתחיל, אבל הבין שהדרך 'אל חזור'. אז הוא אמר: "הם מפונקים". "כולם רוצים לדבר אתם". "אוהבים אותם אפילו אם הם לא לומדים תמיד". "אף אחד לא דוחף אותם". "אף אחד לא כועס עליהם" - וכהנה וכהנה.

והטונים הלכו ורגשו, ושמחתי בהם, אתם יודעים מה עושים כשמישהו מתרגש לידכם: "מקשיבים". "מזדהים". "מקבלים". וזהו - בלי שום "תוכנית מגירה".

ולאחר שהוא גמר להצליף את מספר קנאותיו, נתתי לצלילי דיבוריו לצלצל באוזניו, שישמע מה שהוא אמר, ויבין ויפנים שזה מה שהוא רוצה.

ואחרי שהצלילים נספגו, ניסיתי להבין אתו ביחד, אם הוא צריך דווקא להיות "רעבישע איניקל" בשביל זה, או שמספיק לו להיות ה"עטרת זהב'ס א קינד", ולקבל את כל מה שהוא ראה שם...

הסברתי לו, ואני חולק זאת גם עמכם, יקירים, שכאשר השם יתברך מביא לנו מחזה חיצוני, ומתעורר רגש כלשהו בתוכנו, חיובי או שלילי, הרי זה מרחמי הבורא, שרצונו להעיר אותנו לתקן איזה חלק בנפשנו שהזנחנו, שלא הפנינו אליו תשומת לב, ששכחנו ממנו מחמת טרדות הזמן, או מחמת אי נעימות להיפגש עם החלק הזה.

וכשהבנו זאת, ניסיתי לקבל על עצמי בפניו - לאהוב אותו יותר, ובפרט לאהוב אותו גם בלי תנאים, לאהוב אותו בגלל מי שהוא גם בלי הנחת שהוא גורם לי.

ועוד יותר ניסיתי להבין איתו, איפה הוא עצמו לא מקבל את עצמו בלי תנאים? איפה הוא עצמו דוחף את עצמו? איפה הוא עצמו כועס על עצמו? איפה הוא עצמו לא מפרגן ומחשיב את עצמו? ואיך הוא יכול יותר להרפות, ולהיות ילד מפונק בעיני עצמו ובידי עצמו?

ואם לכם עלו מחשבות אחרות בעקבות התמונות, אתם יכולים לעשות את אותו תרגיל לעצמכם. א) להקשיב לקנאה ולתת לה לבטא את עצמה. ב) לשתוק בפניה ולהכיל את עצמכם איתה. ג) לנסות לראות מה עומד מה אחוריה, זאת אומרת מהי ה"השערה" שלכם, שבגינה מתעוררת בכם הקנאה. ד) לנסות לתת לכם, מתוך התחדשות וקבלה אמיתית, את הסיבה האמיתית שהסמל שלה גרם לכם קנאה.

בדרך משל והשערה רחוקה ניתן לומר בדרך מליצה, שמשה רבינו בא ללמד אותנו איך מתמודדים עם קנאה, ואיך ממגרים אותה - הוא הסכים לעבוד עלינו ולומר על עצמו: 'אף אני רוצה בכך'.

•••

ועכשיו עוד נדבך והוא: קנאה בצדיקים עצמם. ברבנים. באדמורי"ם.

יש "קנאת סופרים המרבה חכמה". ויש "רקב עצמות קנאה". איך נדע, אם הקנאה השולטת עלינו היא מהמין הראשון, או שהיא מהסוג השני?

הנה מבחן: אם הקנאה גורמת לנו להתקדם - אות הוא כי הקנאה היא קנאת סופרים. ואם הקנאה גורמת לנו להתייאש ולחדול - אות הוא כי אנחנו חס ושלום בתהליך רקבון שחייבים להפסיק אותו, ומיד.

•••

ועוד משהו: הקנאה הראשונה היא "קנאה במהות". והשנייה היא "קנאה במעטפת".

את הקנאה השנייה אפשר להפיל על ידי שינוי פרשנות וכדו'. ואת הקנאה הראשונה אי אפשר למוסס על ידי "שיחה עם מטפל". אלא צריכים לפעול בגינה. הקנאה הזו מבשרת לנו משהו אחר מהנזכר לעיל, היא מבשרת לנו שאנחנו יכולים יותר, שאנחנו שואפים נמוך מידאי, ושהנשמה שלנו לא מסכימה עם השגרה הרדודה הזו.

ואם אחרי שהגברנו את השאיפות, ומיצינו את הכוחות ועדיין לא הגענו למהות העצומה של הצדיק אשר לבינו יוצא אליו מרוב השתוקקות וגעגועים, יש "עבודה" חדשה, שהיא "התכללות בנשמות הצדיקים".

אבל מה אתם רוצים שגם על כך נכתוב השבוע? אי אפשר אין מקום. אולי בשבוע הבא. נראה אם נצליח בס"ד. מי אני שאבטיח.

לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

אם אתה עושה דין לבן עמרם

"בקר וידע ה' את אשר לו" - וצ"ע למה המתין להם משה עד הבקר. ורש"י פירש בזה שהיה מתכון לדחותם שמא יחזרו בהם, אמנם נראה לומר בא"א. דהנה איתא בגמ' סנהדרין קי. **אמר רבא מאי דכתיב "שמש ירח עמד זבלה לאור חציך יהלכו" - מלמד שעלו שמש וירח לזבול. אמרו לפניו רבונו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא, ואם לאו - לא נצא. עד שזרק בהם חצים אמר להן בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם, והאידנא לא נפקי עד דמחו להו.** וצ"ב למה נתערבו במחלוקת הזו דווקא השמש והירח ולא שאר הברואים.

והנראה ע"פ הא דאיתא בחולין ס: **ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך,** וביאר החתם סופר בתורת משה (בלק), וז"ל **כי קודם שניסת חוה מיצה"ר נחש הקדמוני ולא הי' שום חטא ומדה רעה בעולם, מ"מ קודם כ"ז נולד מדת הקנאה ע"י הלבנה שאמרה א"א לב' מלכים שישתמשו בכתר אחד, ועי"ז נמשכה המדה הזאת בכל העולם, כי הכל מושפע מהמאורות, ולולי מדה זאת, לא היה יכול הנחש יכול לומר והייתם כאלוקים והוא מתקנא בכם, אך מדה זו הקדימה לפיתוי הנחש וכל החטאים, וכ"כ נתפשטה בעולם עד שאפילו בתורה ומעש"ט נעשים ע"י קנאת סופרים, וזה אמר שלמה המע"ה זה ענין רע כל מעשה אשר נעשה קנאת איש מרעהו, עכ"ל.** ונמצא שהלבנה נענשה מכיוון שהיא חידשה את מידת הקנאה בעולם, וממילא כל חטאי הקנאה מעתה מחמתה הם נעשים.

ולפ"ז אתי שפיר, שקרח טען שכוונתו לשם שמיים, אמנם משה טען שקרח פועל מתוך קנאה, דהינו ששורש חטאו נובע מחטא הלבנה. כך שממילא הלבנה והחמה נתערבו במריבה ואמרו שאם הקב"ה לא פורע מקרח, הרי שהוא מסכים לכך שקרח נתכוון לשם שמיים ולא מתוך קנאה, א"כ תם עוון הלבנה וממילא היא יכולה לחזור לאורה הראשון ולהאיר כחמה. וע"ז אמר משה - "בקר וידע ה'", דהינו שטען לעדת קרח שתראו כי תיכף יגיע הלילה ואחריו בקר, וממילא מוכח שעדיין לא חזרה הלבנה לאורה הראשון, ודווקא אז יהיה מוכח שאין אתם פועלים אלא מתוך קנאה. ולפ"ז יובן היטב הא דאיתא בגמ' ב"ב עד. **כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת, ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין. פרשב"ם כל תלתין יומי - כל ראש חודש,** וצ"ע מנ"ל לרשב"ם שדווקא בראש החודש נעשה זה. אבל להנ"ל אתי שפיר, שכל כמה שעדיין ישנו לתהליך של חידוש הלבנה, אין זה אלא מכיוון שעדיין לא תם חטאה והקנאה עדיין קיימת בעולם, ממילא דווקא אז הם חוזרים ומודים שמשה ותורתו אמת - וכל מה שעשו לא היה אלא מתוך קנאה.

עטרת פז

ממחשבת המוסר

קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו? עינו הטעתו.

במכתב הגרח"ק שליט"א לאחר אסון מירון זירז להתחזק בנט"י וציין בנו שליט"א 'זוהר חדש' רות. והרי הדברים:

תִּנְיָנָא, נְטִילַת יָדַיִם קוֹדֶם אֲכִילָה. מַאי טַעְמָא וכו' וְכָל הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, אֲכִילָתוֹ טָמֵא. וּשְׁכִינְתָּא מַה הִיא אוֹמֶרֶת. אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עָיִן וְאַל תִּתְאָו לְמַטְעַמּוֹתָיו. מַאי טַעְמָא. **בְּגִין דְּיֵשׁ מִדָּה פּוּרְעָנוּת בָּעוֹלָם, וּשְׁמוֹ עַיִן הָרָע. וְכָל הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁל פּוּרְעָנוּת שׁוֹרָה עָלָיו. וְכָל אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁלָּהּ, הוּא נִקְרָאת לֶחֶם רַע עָיִן.** דְּהָכִי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שְׁתֵּי מִדּוֹת עוֹמְדוֹת עַל שׁוּלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם, אַחַת מִדַּת טוֹב, וְאַחַת מִדַּת רָע. כְּשֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ יָדָיו וּמְבָרֵךְ, מִדַּת טוֹב אוֹמֶרֶת, זֶהוּ שׁוּלְחָנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמְנִיחָא יָדֶיהָ עַל רֹאשׁוֹ, וְאוֹמֶרֶת לוֹ, עַבְדִּי אָתָּה. עַבְדּוֹ שֶׁל מָקוֹם אָתָּה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. **כְּשֶׁאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל. מִדַּת רַע אוֹמֶרֶת, זֶה שֶׁלִּי הוּא. מִיָּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמְטַמְּאָה אוֹתוֹ, וּמַאֲכָלוֹ נִקְרָא לֶחֶם רַע עָיִן.** עכ"ד הזהר.

כיצד נטילת ידים מבטלת את העניין של 'רע עין' איני יודע, אולי זה הסוד שנתגלה לבעש"ט עם פטירתו של האור החיים....

העולם הוא ברכה, שפע שיורד מלמעלה. כולה השפעת טובה. אדם שתופס את המציאות תמיד ביחס אליו, הדברים הם טובים או רעים לפי מה שהוא היה רוצה, או צריך, וההסתכלות שלו נקבעת לפי מבטו וטובתו האישית עד כמה שהדבר הזה מיטיב איתי, הוא טוב, ואם לא הוא רע. הוא נקרא רע עין.

כתוב בגמ' אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה, ורש"י אומר "שלא יזיקנו בעין רעה". בשעה שהשדה מלאה, שפע רב, אסור לאדם לעמוד שם. כי אדם רע עין, כל מה שהוא רואה, "הדבר הזה לא שלי", זה שייך למישהו אחר, לי אין שייכות בזה, זה הופך להיות מציאות רעה.

בבריאת העולם, אחרי כל מעשה של בריאה כתוב "וירא.. כי טוב", וירא זה קיום הדבר. את הדבר הזה בורא עולם מסר כביכול בידי בני אדם, השלמת המציאות ע"י כח הראיה: "והארץ נתן לבני אדם. כשאנחנו לא מקיימים את ה"וירא כי טוב" אנחנו וירא כי רע, הדבר חסר קיום.

הגמרא במסכת עבודה זרה: אמרו עליו על מלאך המוות שכולו מלא עיניים, ועומד מעל מיטת החולה וחרבו שלופה בידו, וטיפה של מרה תלויה בחודה, פוקח עיניו ורואה אותו, מזדעזע ופותח את פיו, ואותה טיפה נופלת פנימה והוא מת. מלאך המוות מכל הצדדים הכל עיניים, כך הוא מתפקד, אלה עיניים של מוות, עיניים שלא רוצות את הקיום הזה. העיניים שלא רוצות קיום הן אלה שמסלקות מן העולם את מי שרואה אותן. ונסיים בברכת **טוב עין הוא יבורך.**

עטרת המקרא

באורים בפרשה בדרך הפשט

ועבדתם עבודת מתנה (יח,ז). ובספרי (קסז), ועבדתם, שומע אני מעורבבים ת"ל עבודת מתנה אתן את כהונתכם, מה מתנה בפייס אף עבודה בפייס. מבואר, דדין פייס אינו היכי תמצי להשתיק מריבות שיכולות ליוצר בין הכהנים, אלא ע"י הפייס, ניתנת המתנה בדרך כבוד - דלא מקבלים את התפקיד בדחיפות (מעורבבין), אלא ע"י פייס. ועי' בפי' כתר כהונה דזה אסמכתא, דהרי עיקר תקנת הפייסות הוא משום דאתי לאינצויי, אלא דמתקיים ע"י פייס ענין עבודת מתנה. [עוד יש מקום לחלק בין פייס דתה"ד לפייס דשאר עבודות].

והנה ברמב"ם (פ"ד מעבודת יום"כ) משמע דביום"כ לא היו עושין פייס אלא לתה"ד, אולם לשאר העבודות הנעשות בכהן הדיוט, דישון מזבח הפנימי וסידור המערכות, לא היה בפייס. וכ"מ בסדר העבודה למאירי, וצ"ב. ולהנ"ל יש לבאר, דביום"כ שאין העבודה כשרה אלא בכ"ג, אין מקום לפייס לעבודות הכשרות בכה"ד, שכן הסיבה שעבודות אלו לא נעשות בכ"ג, הוא מפאת חוסר חשיבותם, דאינן אלא הכשר כמבואר במלחמת רפ"ב דיומא, ואילו ענין הפייס, הוא להראות חשיבות העבודות, וזה תרתי דסתרי. דאם טעונים פייס, א"כ דין הוא שיעשו בכ"ג. אולם תה"ד שהיא עבודת לילה, לא נאמר בה הכלל שאין עבודת יום כו', ושפיר יש מקום לפייס. [ולמה שחילקנו בין פייס דתה"ד לשאר פייסות, דרק בתה"ד נאמר אתי לאינצויי, ניחא טפי].

לך נתתים למשחה ולבניך חק עולם (יח,ח). כתבו התו"י (יומא יד.) דלא אשכחן האי דרשא, אלא לענין שיהיו נאכלין בצלי ובחרדל. אולם רש"י שם כתב דאם מת לו מת דמיטרד אינו אוכל בקדשים, דבעי' שמחה וגדולה, דכתיב לך נתתים למשחה כו'. והיינו דס"ל דדין למשחה אינו רק ביחס לחפצא, אלא אף במצב הגברא. [ומדברי רש"י פסחים פו. והרשב"ם קיט: משמע דאף דין אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן הוא משום למשחה, וז"ל הרשב"ם, אסור לאכול כלום אחר הפסח שלא יאבד ממנו טעם הפסח ולפי שדינו ליאכל בסוף על השבע וכן כל קרבנות כדכתיב למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין]. ומש"כ הפוסקים דמטעם דרשה זו צריך הכהן לישב בשעת פדיון הבן, והאב יעמוד, הוא לשיטת רש"י.

ושמעתי להעיר, דא"כ איך אונן מותר בתרומה, והלא לא הוי למשחה. וי"ל ע"מ מש"כ התוס' בכורות כז. וז"ל, וגבי תרומה לא מצינו שיצריך בשום אכילה בגדולה כו'. ונראה דמדוייק כן בפסוקים דכתיב למשחה לך ולבניך, והיינו קדשים דלא הוו אלא לבניך וכמש"כ בפ"ט, ולא תרומה דכתיב בה בפי"א לבניך ולבנותיך. אולם צ"ע מדברי הירושלמי (פ"ב מביכורים) שלמד דיני תרומה מהך קרא.

עטרת הסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה (ב)

במאמרינו הקודם נתבאר חידושו של רביה"ק מראפשיץ זי"ע אשר בכח העינא וליבא שהם הסרסרורים גם לסרסר ולהביא לטוב, כאשר האדם מקדשם ומסיטם לדרך טובה, זוכה שהעין והלב מושכים לטוב, והרחבנו בכמה מקורות אודות הקדושה שביכולת העין להביא ע"י הסתכלות בדברים קדושים וטהורים, ומדה טובה מרובה.

חדשי תמוז ואב - ע"פ רבותינו יודעי ח"ן - באים לתקן עניינים אלו של ראיה, וימים אלו מיוחדים בעבודה לתקון העיינים, ומבואר בספה"ק שזהו ההכנה הנכונה לימים הנוראים וימי הרת עולם הבאים לקראתינו לשלום, לצאת זכאי בדין בשנה טובה מבורכת ומעוטרת בכל מיליד דמיטב, הזמן גרמא, לעסוק ולהתחזק בענינים אלו, ביותר תכתב זאת לדור אחרון, הן נודע אשר כתב רבן של ישראל הרבי הרבי אלימלך מליזענסק זי"ע בפרשת נח שבכל דור ודור יש מצוה מיוחדת לתקון הדור, (ובאמת כבר כתב הרמב"ם שלכל אדם יש מצוה מיוחדת לתיקון נפשו, וכמו שמצינו בחז"ל 'אביך במאי זהיר טפי', וכן הוא בכל דור ודור, ובדור שאחרי השואה גילה הרה"ק רבי אהרן קדוש ה' מבעלזא זי"ע שמיועד לגידול צאצאים לתורה ויר"ש דורות כשרים בטהרת המשפחה וכל המסתעף), וכהיום הזה - מתאמרא משמיה דאנשי אמת - שעניני הקדושה הם התיקון הגדול בדור האחרון דור עקבתא דמשיחא, דור שאין בו חיות כבעקב, ועליה אמרו חכמינו ז"ל ייתי ולא אחמיניה, כאשר עינינ'ו רא'ו ולא זר הנסיונות הקשים והמרים המתחדשים מידי יום ביומו ובפרט בעניינים אלו, ובימות הקיץ - חדשי תמוז אב היצר מתגבר בכל חיילותיו, באותן חדשים שנפלו בחלקו של עשו ומנסה לאבד כל חלקה טובה משארית ישראל המתאמצים ומתגברים ללחום מלחמת ה' ולהתגבר על תחבולות היצר, ואנו תפילה שאל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון וכוף את יצרינו להשתעבד לך.

פתח דברינו יאיר, במקור הדברים כפי שנתבאר בספרא רבה דמרנא רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע "בני יששכר" אשר סידר להפליא יסוד ושורש הדברים, ונעתיקו ראשי פרקים מלשון קדשו:

"בספר יצירה (פ"ה) המליץ אות ח' בראיה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם סרטן בעולם ותמוז בשנה ויד ימין בנפש זכר ונקבה, ואח"כ המליץ אות ט' בשמיעה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר אריה בעולם ואב בשנה וכוליא שמאלית בנפש זכר ונקבה, ע"כ. הנך רואה אותיות ח' ט' המה השולטים בב' חדשים הללו, וזהו הנרמז חטא חטאה ירושלים וכו' (איכה א ח) ...

הנה תתבונן עפ"י ספר יצירה הנ"ל, חוש הראיה בנפש הוא נגד חדש תמוז בשנה, וחוש השמיעה בנפש נגד חדש אב בשנה.

"והנה תמצא בסידור השבטים לדגליהם, יהודה יששכר זבולון נגד ניסן אייר סיון דגל א', דגל ב' ראובן שמעון גד, הנה ראובן נגד תמוז שהוא חדש חוש הראיה, על כן אמרה לאה בלידת ראובן לשון ראיה כי ראה י"י בעניי (בראשית כט לב) ושמעון נגד חדש אב הוא נגד חוש השמיעה, על כן אמרה לאה בלידתו לשון שמיעה כי שמע י"י כי וכו' (שם כט לג) (והנה תמצא את הראשון בשם ראובן את ר' כמו אות הראשון של ראיה, וכן אות הראשון בשמעון ש' כמו אות הראשון של שמיעה).

"והנה תמצא כי הנשיאים של אלו ב' השבטים שהם נגד ב' החדשים, בעוד שהיו ישראל במדבר אירע בהן מה שאירע, דהנה המרגלים הלכו לתור את הארץ בכ"ט סיון (תענית כט.), ממילא הלכו בתמוז חדש הראיה, ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל וכו' (במדבר לב ט) ונפגם חוש הראיה, והנה וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום (שם יג כה) בחדש אב חדש השמיעה והוציאו דיבה על הארץ, ותשא כל העדה ויתנו את קולם (שם יד א) כי שמעו לדבריהם ונפגם בחוש השמיעה, ונגזרה גזירה על אלו ב' החדשים עד כי ירחמם הש"י ב"ב, לזה תמצא דהב' נשיאים של אלו הב' שבטים ראובן שמעון קבלו פגם תיכף בהיותם במדבר אליצור בן שדיאור בעדת קרח, וזמרי בן סלוא (הוא שלומיאל כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין פב ע"ב)) בשיטים, על כן אנו מתפללים הטה אלקי אזנך ושמע פקח עיניך וראה וגו' (דניאל ט יח) כדי שיתוקן ראיה ושמיעה, על כן בט"ו באב שכבר קיימא סיהרא באשלמותא ומתעוררים הרחמים שלימות הרצון, בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים ואומרות בחור שא נא עיניך וראה (תענית כו.), הנה הבחורים רואים ושומעים מה הן אומרות הכל לתיקון עליון לכנסת ישראל, בין והתבונן ודרוש וקבל שכר.

ד) עפ"י קבלת האריז"ל אשר כל החדשים הם בחינת איברי הראש, והנה ב' החדשים הללו הם בחינת עין ימין (תמוז) ובחינת עין שמאל (אב), וכעת בעוה"ר נאמר עיני עיני יורדה מים [איכה א טז], נ"ל הוא הנרמז בדברי רז"ל כלה (כנסת ישראל) שעיניה יפות אין כל גופה צריך בדיקה [תענית כד.] ובהיפך ח"ו וכו', והנה עינים הללו יתוקנו ויאירו בבוא פינח"ס אליה"ו במהרה בימינו בגימ' ב' פעמים עי"ן, ...

הראיה לדעת, מקור ושורש הדברים ממקור מים חיים כתבי רבוה"ק האר"י החי וגוריו, ואתה תחזה בעז"ה במאמר הבא מספרי החסידות.

> ### נפרצה החזמה
>
> *ידוע מדברי האריז"ל אשר תמוז אב הם רומזים על העיינים. גם ידוע אשר חומת העיר הובקעה ב"ז בתמוז (תענית כו.). להבין שייכות הדברים מדוע דווקא בחודש הרומז על העינים נפרצה חומת העיר.*
>
> *נראה על פי דברי המדרש רבה פרשת נשא (פרק י"ד ו) 'בן פודת עלי עין', שהעלים עיניו מאשת פוטיפר וכו' לפיכך 'עלי שור', עלי לשלם שכר אותה העין. כיצד, שנו רבותינו שהיו אוכלים קדשים קלים בירושלים תוך החומה, אבל בשילה חלקו של יוסף היו אוכלין אותם בכל הרואה, עיי"ש. הרי דדרשו לשון 'שור' על ראיה, וגם לשון חומה. והענין, כי 'ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ד' אלקיך בה' (דברים יא יב) נאמר על ארץ ישראל וירושלים. אמנם עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות, והוא בחינת התפשטות השגחת עינא פקיחא על כל העולם, ולזה בעבור שצמצם יוסף את עיניו המשיך מלמעלה התפשטות השגחות העינים אפילו חוץ לחומה.*
>
> *ולכן תמוז אב הרומז על עינא השגחות הבורא ב"ה שיהא לעתיד, כי יתהפכו לששון ולשמחה ויתקדש כל העולם, נפרצה אז חומת העיר, להראות אשר תתפשט הקדושה אפילו חוץ לחומה, וכנ"ל.*
>
> *(אמרי נועם)*

עטרות ודיבון

תחקירים בפרשת השבוע

איתא בגמ' סנהדרין קי. **ויקם משה וילך אל דתן ואבירם. אמר ריש לקיש, מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו.**

הסמ"ג ל"ת קנז כתב דכיוון שמבואר בגמ' דלאו דעושק ולאו דגזל עניין אחד הם ונמנים כלאו אחד, צריכים למנות תחתיו לאו דלא יהיה כקרח וכעדתו. ומבואר דס"ל דלאו זה הוא לאו דאורייתא ונמנה במניין המצוות. וכן משמע בשערי תשובה לרבינו יונה ש"ג אות נח דהוא לאו גמור.

אמנם הרמב"ם בספר המצוות שורש ח כתב וז"ל, **וכן אמרו** (קרח יז) **ולא יהיה כקרח וכעדתו הוא שלילה. ובארו החכמים שהוא שלילה, ופירשו ענינו ואמרו שהוא יתעלה ספר לנו שכל מי שיחלוק על הכהונה ויעורר בה, לא יחול בו מה שהגיע בקרח ובעדתו מן הבליעה והשריפה, אבל אמנם יהיה ענשו כאשר דבר י"י ביד משה, ר"ל הצרעת, והוא אמרו ית' אליו** (שמות ד) **הבא נא ידך בחיקך, והביאו ראיה במה שקרה בעוזיה מלך יהודה** (דה"ב כו). **ואף על פי שמצאנו להם לשון אחר בגמר סנהדרין** (קי א), **והוא אמרם ז"ל כל המחזיק במחלוקת עובר בלא תעשה שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו, וזה על צד האסמכתא, לא שיהיה פשטיה דקרא בכוונה הזאת.**

אבל הרמב"ן בהשגות שם כתב דהוא לאו ונמנה במניין הלאוין, אלא דלא בא להזהיר מהמחלוקת אלא **פשט הכתוב ועיקרו, שצוה ברקועי פחים צפוי למזבח זכרון לבני ישראל בשני דברים; שלא יקרב איש זר להקטיר ולהקריב קרבן, ושלא יחלוק גם כן שום אדם על כהונת אהרן לאמר כי לא היתה מאת י"י. ושני אלה, עם היותם אמורים בדרך הזכרון הם מניעות, כדרך** (וישלח ל) **על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, וכדרך** (ס"פ שופטי') **אשר לא יעבד בו ולא יזרע. ולא ימנה לא יקרב איש זר בעבור היות בו לאו אחר מפורש בכל עבודות שבמקדש שנאמר וזר לא יקרב אליכם, וימנה ולא יהיה כקרח וכעדתו כמו שבארנו.** וכ"כ גם בפירושו על התורה כאן.

גם פשטות דברי רש"י בפירושו עה"ת משמע דאינו לאו, דכתב **ולא יהיה כקרח - כדי שלא יהיה כקרח** ומשמע דאין כאן לאו אלא אזהרה שאם יקטיר קטורת סופו יהיה כקרח.

ובשם הגר"ח מבריסק אומרים שאמר, דולא יהיה כקרח הכוונה בזה שלא תהיה עוד מחלוקת שהצדדים בה כל כך ברורים כמו מחלוקת קרח ועדתו, ולמדה התורה את האדם כמה צריך להתרחק מהמחלוקת, דלעולם אין הדבר ברור שהצדק בצד שלך.

והנה בירושלמי פאה פ"א ה"א איתא, **רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן מותר לומר לשון הרע על בעלי המחלוקת ומה טעם [מלכים א א יד] ואני אבא אחריך ומלאתי את דבריך.**

ויש להסתפק בטעם היתר זה אם הוא משום דע"י שהוא בעל מחלוקת יצא מכלל עמיתך [וכן נקט להדיא בהעמק שאלה שאילתא כח] או דהוא היתר בפ"ע. והסמ"ק במצוה ח כתב **כמה גדול המחלוקת שהרי ב"ד שלמטה אין עונשין עד י"ג שנה ובית דין שלמעלה עד עשרים. ובמחלוקת קרח אבדו אפילו יונקי שדים. וגם אמרו חכמים** (ירושלמי דפאה פ"ז השלום) **מותר לספר לשון הרע על בעלי המחלוקת שנאמר** (מלכים א' א') **ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך** ומשמע מדבריו, דההיתר הזה הוא משום דלחומר העבירה של המחלוקת התירה התורה לספר עליו לה"ר, ודומיא דיצא מכלל עמיתך דכל המצוות.

ובקובץ הערות סי' ע כתב לבאר **ולולי דבריהם היה נראה, דכל האיסורין שבין אדם לחבירו אינן איסורין אלא דרך קילקול והשחתה שלא לצורך וכו' וכן בלאו דלא תלך רכיל, מותר לספר לה"ר על בעלי מחלוקת כדי להשקיט המריבה.**

והנה בגמ' מו"ק טז. איתא **ומנלן דאי מתפקר בשליחא דבי דינא ואתי ואמר לא מיתחזי כלישנא בישא דכתיב העיני האנשים ההם תנקר,** וכן פסק הרמב"ם בפכ"ה מהל' סנהדרין, אין שליח בית דין חייב באמירת דברים משום לשון הרע, וכל המצער שליח בית דין יש לבית דין רשות להכותו מכת מרדות. והקשה בספר מרפא לשון מהגאון ר' רפאל מהמבורג מנא לה לגמ' דטעם ההיתר משום דהוא שליח בי"ד, דילמא ההיתר משום שדתן ואבירם היו בעלי מחלוקת. והוכיח מכאן, דהבבלי חולק על הירושלמי בזה, וס"ל דאין היתר לספר לה"ר על בעלי מחלוקת, ולכן גם לא הביא הרמב"ם היתר זה [אבל המג"א בסי' קנו סק"ב הביאו]. אמנם הח"ח בהל' לשון הרע כלל ח ס"ח הביא בשם גליון הש"ס על הירושלמי, שכתב לחלק באופ"א. והיינו, דכל ההיתר לספר על בעלי מחלוקת הוא רק כדי להשקיט המריבה וכמ"ש לעיל בשם קוה"ע, וא"כ התם הרי מה שסיפר שאמרו העיני האנשים ההם תנקר אין בזה שום תועלת להשקטת המריבה, ולכן הוכיחה מזה הגמ' דהוא דין בשליח בי"ד.

וראיתי בשם הגר"פ הירשפרונג זצ"ל דבר נפלא ליישב הקושיא הנ"ל. דיש לומר דכל ההיתר לדבר על בעלי מחלוקת זהו משום שעברו על הלאו דלא יהיה כקרח וכעדתו ויצאו בזה מכלל עמיתך. וא"כ י"ל דכ"ז לאחר המעשה דקרח, אבל הא דאמרו דתן ואבירם העיני אנשים ההם תנקר הרי היה קודם שנאמר האי לאו, ונמצא דעל דתן ואבירם גופייהו ליכא ההיתר דבעלי מחלוקת.

עטרת צדיקים

עיון במעשי הצדיקים לרגל יומא דהילולא

הרה"ק רבי פנחס הלוי מפראנקפורט דמיין זי"ע

בעל ה'הפלאה' ו'פנים יפות' - ד' תמוז (תקס"ה)

אלה תולדות

"אור ישראל וקדושו, בוצינא קדישא חסידא ופרישא, הרב הגאון המפורסם, מופת הדור, זיוו והדרו, איש אלקים קדוש יאמר לו" - בתארים אלו פונה הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל ה'תניא', אל הרה"ק רבי פנחס הלוי הורוויץ, בעל ה'הפלאה'.

גם הרה"ק רבי ישראל המגיד מקאזניץ מתארו בהפלגה: "נשיא ישראל ראש הגאונים החסיד המפורסם". ואילו בחיר תלמידיו הגה"ק רבי משה סופר - בעל 'חת"ם סופר מכנהו בתשובותיו (או"ח סי' טו) "רבן של כל בני הגולה".

רבי פינחס נולד בשמת תצ"א, לאביו הגה"ק רבי צבי הירש מטשארטקוב. וכך מספר הוא עצמו, בהקדמה לקונטרס אחרון שבספרו 'הפלאה' על כתובות: "תחילת לימודי הייתי משתעשע על ברכי אבי מורי הגאון ז"ל, ואלפני לפי קוצר השגת ילדותי כאב לבן יודע אמתת של תורה, ופתח לי אוזן לשמוע כלימודים, עד אשר הביאני לנוה אפריון יום חתונתי, באתי לנוה קודש בית חותני הרבני המופלא המנוח ענף עץ אבות מוהר"ר יואל [הלפרין] ז"ל, בן הרב הגאון מוהר"ר ישראל וכו', אשר קבע בית תלמודי אשר לא יחסר לי כל טוב, ולמדתי שם אצל כבוד אחי הגאון מו' הרב הגאון מוהר"ר נחום הלוי ז"ל ערך שנה, והוא הרגיל אותי למגרס ולעיוני, והשפיע עלי מחכמתו המרובה".

וממשיך: "והנה אחר זמן שנתקבל לאב"ד כבוד אחי הנ"ל, נתקשרתי בקשר עבותות אהבה רבה ועזה מאד, נפשי קשורה בנפש אחי הרב הגאון מה"ו שמעלקא הלוי ז"ל (הוא הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלעשבורג), להיות נוחים זה לזה בהלכה, באהבה נפלאה כאהבת דוד ויהונתן, וללמוד הש"ס ופוסקים, לעמוד על שורשי הדת אמיתה של תורה ויסודותיה, ויד ה' היתה טובה עלינו, ולמדנו בהתמדה רבה כמה שנים, וחפץ ה' הצליח בידינו, והצלחנו מאד בלימודינו, ונתקיים בנו: מה טוב ומה נעים שבת אחים.."

כשהגיע לאזניו שמעו הטוב של המגיד הקדוש הרבי רבי בער ממעזריטש, החליט, בעצה אחת עם אחיו הרבי רבי שמעלקא, לקום ולנסוע ולהסתופף בצלו הטהור. חיבה יתירה חיבבו המגיד הגדול, והאציל עליו מהודו עד שנתעלה להימנות על האריות שבחבורה הקדושה.

הרבנות בפפד"מ

עודו אברך צעיר, וכבר נתקבל לכהן כרב ואב"ד בקהילות הקודש. תחילה בעיירה ויטקוב, ולאחר מכן בלעכאוויטש שבחבל ליטא. ובשנת תקל"ב, בהיותו כבן ארבעים שנה, נתקבל לכהן פאר כרבה של העיר ואם בישראל פראנקפורט-דמיין, על כסאה ישבו גדולי חכמי ישראל לדורותם, כמו רבינו השל"ה הקדוש, הגה"ק רבי נפתלי כ"ץ - בעל 'סמיכת חכמים', הגה"ק רבי יעקב יהושע פאלק - בעל 'פני יהושע', והגה"ק רבי אברהם אביש בעל 'ברכת אברהם.

בהקדמה לספרו 'הפלאה', מגלה רבי פנחס מדוע הואיל לכהן כרב בפפד"מ, וזאת בסיבת השערוריות "אשר פור התפוררה הארץ בזמן המלחמות במדינת פולין בעת ההיא, ופעמיים הייתי בסכנת נפש, מלבד ביטול בית מדרשי, וקבלוני פה ק"ק פ"פ דמיין יצ"ו, המפורסמת לשם ולתפארת, ודרשוני ממקום רחוק, ראיתי כי יד ה' עשתה זאת להחיש מפלט לי, ויהי ה' עמי בדרך אשר הלכתי, לעבור דרך וגבולים עד אשר הביאני הלום, בשקט ובשלום בלי חתחתים ומכשולים".

מן המותר לציין, כי בטרם נעתר לקהלת פפד"מ עשה דרכו למעזריטש, וכפי שמעיד חתנו הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב (שמן הטוב ח"ב אות ס"א): "שלא רצה לנסוע לשם עד שישאל תחילה בעצת קדשו של רבו הקדוש הרבי רבי בער ז"ל". וכן עבר בדרכו במיוחד דרך העיר זלאטשוב, ברצותו להיכנס אל המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, והלך לבית האכסניא כדי להחליף את בגדיו בבגדי שבת, לכבודו של המגיד, ולמרות שהיה שרוי בתענית באותו היום, כמנהגו זה ארבעים שנה להתענות ביום ה"יאהרצייט' של אביו, נעתר לבקשת המגיד מזלאטשוב לטעום מהכיבוד שהעמיד לפניו, בברכו: "ברוך אשר קדשנו במצוותיו וצונו לשמוע דברי חכמים", ובירך וטעם.

בפפד"מ הרביץ תורה בשער בת רבים, ואף העמיד ישיבה גדולה, וכפי שהגדירה הוא עצמו (בהקדמה שם): "ישיבה חשובה ונשגבה מליאי דעת", אשר יצאו ממנו גדולי עולם, שהמפורסם בהם הוא הגה"ק בעל 'חת"ם סופר', גאון הדורות.

וסיפר הגה"ק רבי זאב נחום מביאלא, אבי הרה"ק רבי אברהם מסאכאטשוב - בעל 'אבני נזר' ו'אגלי טל', על רבי פנחס בעל ההפלאה, "כי בעת למדו השיעור עם הישיבה הגדולה בפפד"מ, אף שחידש חידושים נפלאים בחריפות ועל דרך החידוד, אשר דרך בני אדם בעת אמירת דבר חריפות לבוא להתפעלות ולהתרגשות, אבל הוא הקדוש ישב בכל עת לימוד השיעור בלי זיז כל שהוא באחד מאיבריו, ולא נענע ידיו, אלא ישב ללא נוע באימה וביראה מפחד ה' ומהדר גאונו, עד כי היה הדבר לפלא נורא".

והגאון רבי יוסף נפתלי שטערן, במבוא לספר חת"ם סופר על התורה מספר עליו: "שכל זמן שהיה דורש, היו עיניו סגורות, שלא יראה בשעה שהשומעים ששים ושמחים בדברי תורתו וחידושיו הנעימים".

ביד רמה ניהל רבי פנחס את הישיבה ואת העיר כולה, אף היה ממנהיגי הדור ההוא. בשנת תקמ"ב, יצא במלחמת חורמה נגד תרגום התורה של אותו אפיקורס מענדלסאהן, והוציא נגדה קונטרס "תוכחת מוסר" בו יוצא באזהרה לבל יהינו לקנותה ולהגות בה. וכמו כן כתב אז באגרת אל הגאון רבי טעבלי מליסא: "וכבר דרשתי ברבים בבית הכנסת הגדול שבקהילתנו לפרסם קלון דברי שוא, ושהם מטמאים בביאה, צא תאמר לו, לא יבוא בבית ישראל..."

באור החסידות

כנזכר לעיל, התקרבו שני האחים הקדושים, רבי פנחס והרבי רבי שמעלקא, אל היכלו של המגיד הגדול ממעזריטש, ושם, בשבת אחים גם יחד, נתעלו ונתקדשו בקדושה של מעלה, עד רום המעלות, והרבו עשות בהפצת האור הגנוז של החסידות.

כשנשאל פעם רבי פנחס מדוע עליו לנסוע לרבי? ואם למשוע בקול דברו, לדעת את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, הלא זאת יכול גם בביתו, להגות בספרי מוסר וחיזוק, השיב לשואלו: "כשהיצר הרע מתבונן שאני לומד ספר מוסר, אזי במכוון מעביר מעיני את הדף הנחוץ עבורי, ואילו כשאני בא אל הרבי הוא מראה לי דוקא את הדף שאני צריך וזקוק לו" (מקור ברוך, להרה"ק רבי ברוך מסערט-ויזניץ).

רבי פנחס כיהן בפפד"מ עד יומו האחרון עלי אדמות, ד' תמוז תקס"ה, בו עלתה נשמתו הטהורה לשמי רום, ושם מנוחתו כבוד.

מחיבוריו אשר השאיר אחריו ברכה לדורות נמנים: 'הפלאה' על מסכת והלכות כתובות; 'המקנה' על מסכת קידושין; 'פנים יפות' על התורה; נתיבות לשבת' על שולחן ערוך אבן העזר; שו"ת 'בעת פנחס', ושאר ספרים.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

עטרות של שבלים

פלאות ופרפראות

להתרחק ממחלוקת גם כשהיא מלאה סודות ועניינים

וַיְדַבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל תִּגְּעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסָּפּוּ בְּכָל חַטֹּאתָם (טז, כו).

כתב הרה"ק רבי ישראל ממאדזיץ זי"ע, בספרו הק' 'דברי ישראל' (פרשת ויחי), בשם זקינו הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע, שאמר בשם הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע:

"אמר אא"ז זצוק"ל, בשם הרבי רבי אלימלך הקדוש זצוק"ל, כי כוונת קורח בוודאי לא היה גאות כפשוטו, רק כוונתו בוודאי היה עבדות וסודות, אף על פי כן כיון שהיה עם מחלוקת, אמר יעקב אבינו ע"ה: 'בסודם אל תבוא נפשי' (בראשית מט, ו) - אינני רוצה בסודות שלהם ובעבדות שלהם, כי הוא מעלמא דפרודא, וד"ל".

מדריגה עצומה של ענווה

וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי ה' אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטֵּהוּ (יז, כד).

בספר 'כנסת ישראל' כתוב לאמר:

"הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלינצא זי"ע שבת פעם בשבת פרשת קרח בסאדיגורא בצל קדשו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע. והיות ומעת שבא לסאדיגורא, היה דרכו בקודש של הרה"ק מרוזין לישב בסעודה שלישית בהתבודדות בהיכלו הדוש, ושום איש לא נכנס עמו במחיצתו, ואילו הרה"ק ממאגלינצא כן היה נוהג לערוך שלחן בסעודה שלישית, ובכן גם הפעם ערך לו הרה"ק ממאגלינצא שלחן בסעודה שלישית במקום אכסנייתו, ונתאספו שם כמה חסידים להיות נוכח בשולחנו הטהור. כשראה זאת הרה"ק ממאגלינצא פתח ואמר: נאמר בפרשת השבוע בשעה שציוה הקב"ה על הנשיאים שיתנו את מטותיהם באהל מועד ומטה אהרן בתוכם: "ויהי ממחרת ... והנה פרח מטה אהרן וגו' ויוצא משה את כל המטות מלפני ה' אל כל בני ישראל ויראו ויקחו איש מטהו" (יז, כג-כד). ולכאורה יקשה, למה מספרת לנו התורה שלקחו איש מטהו, בלשמא אהרן הכהן לקח מטהו כדי שיהיה לאות לבני מרי, אבל שאר הנשיאים למאי נפקא מינה לנו אם כן לקחו מטותם או לא לקחו?

אולם התורה הק' מודיעה לנו בזה את גודל ענות הצדק של הנשיאים, שמיהרו ולקחו איש מטהו והראו לישראל ופרסמו הדבר לכל שמטותיהם לא פרחו, ושבהם לא בחר ה', וכל אחד מהם היה הולך ומכריז: לא בי בחר ה' רק באהרן בחר, כי מדת האמת והענוה היתה נר לרגלם. וסיים הצדיק: "ראו גודל ענוה אמיתית".

אלו שהסתופפו אז בצלו הקדוש, הבינו כי דברי תורה כלפי עצמו מכוונים, ברמזו להם בגודל ענוות קדשו שהוא מרגיש בעצמו לאין ואפס נגד רוממות קדוש ישראל מרוזין זי"ע".

לתגובות הערות והארות: 10atarot@gmail.com • מרכז מוסדות דזי'קוב בא"י רח' האיילות 20, גבעת זאב